

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie
o wypłatę zawieszoną emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 sierpnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 21 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1034/21,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie
obciążając odwołującego się zwrotem kosztów postępowania
kasacyjnego na rzecz organu rentowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 17 maja 2021 r., IV U 532/21, zmienił decyzję z dnia 2 marca 2021 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie i zobowiązał organ rentowy do podjęcia odwołującemu się J. S. wypłaty świadczenia emerytalnego od dnia 1 stycznia 2021 r., obok świadczenia emerytalnego wypłacanego mu przez Wojskowe Biuro Emerytalne w O. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz odwołującego 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2022 r., III AUa 1034/21, Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku na skutek apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołanie, a ponadto zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W skardze kasacyjnej odwołujący się zarzucił naruszenie art. 95 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.; dalej ustawa emerytalna) oraz art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2528 ze zm.; dalej ustawa zaopatrzeniowa), w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 75 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił potrzebą wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, to jest art. 95 ust. 1 i ust. 2 ustawy emerytalnej oraz art. 7 ustawy zaopatrzeniowej w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 75 pkt 2 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, co do prawa do równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej przez ubezpieczonych, którzy odrębnie nabyli prawo do każdej z tych emerytur w sytuacji, gdy rozwiązanie stosunku służbowego żołnierza zawodowego nastąpiło przez zwolnienie ze służby z powodu niezdolności do służby spowodowanej inwalidztwem w związku ze służbą wojskową.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w całości i jego zmianę przez oddalenie apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 17 maja 2021 r., ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub

oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia powołanego przez skarżącego przepisu wywołuje przedstawione rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie można uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

W rozpoznawanej sprawie i ustalonych w niej okolicznościach nie zachodzi potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni powołanych przez skarżącego przepisów prawnych.

Po pierwsze, potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitego orzecznictwa, zwłaszcza Sądu Najwyższego, albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Skarżący w zaprezentowanym wywodzie nie wykazał, że w zakresie wykładni przepisów, których naruszenie stanowi podstawy kasacyjne, aktualnie brak jest jednolitego orzecznictwa. Przedstawione w skardze kasacyjnej

problemy prawne zostały już rozstrzygnięte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58) i nie zachodzi podstawa do zmiany przyjętego w niej stanowiska.

Zgodnie z powołaną uchwałą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że brzmienie art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej powinno być dekodowane - z uwagi na jego treść - nie tylko za pomocą językowych metod interpretacyjnych, ale również wymagane jest sięgnięcie do reguł pozajęzykowych. Z tego względu zwrot "z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)" daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu "cywilnego" i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej. Dokonana w omawianej uchwale wykładnia przepisów, których naruszenie w przeważającej mierze stanowi podstawę skargi kasacyjnej, wyjaśnia przyczyny, dla których nie można zaakceptować stanowiska skarżącego, że powinien być on uprawniony do równoczesnego pobierania dwóch świadczeń emerytalnych. Nie ma także przesłanek do podzielania zarzutów naruszenia ustawy zasadniczej (art. 31, 32 i 67). Skarżący twierdzi, że doszło do naruszenia wyrażonych w treści powołanych

przepisów zasad równości i proporcjonalności. Poglądu tego nie sposób zaakceptować. Jak wywiódł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały składu siedmiu sędziów, co do pierwszej z tych zasad w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że równo należy traktować osoby należące do tej samej kategorii, tzn. posiadające te same lub podobne cechy relewantne. Jednocześnie przyjmuje się jednak, że równym traktowaniem jest także uzasadnione odstępstwo od równego traktowania (tzw. dyferencjacja praw i obowiązków), z tym że argumenty na rzecz takiego traktowania muszą mieć charakter relewantny, proporcjonalny oraz być związane z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne potraktowanie podmiotów podobnych (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 5 lipca 2011 r., P 14/10, OTK-A 2001 nr 6, poz. 49; z dnia 19 kwietnia 2012 r., P 41/11, OTK-A 2012 nr 4, poz. 41; z dnia 17 czerwca 2014 r., P 6/12, OTK-A 2014 nr 6, poz. 62; z dnia 21 października 2014 r., K 38/13, OTK-A 2014 nr 9, poz. 104). Sąd Najwyższy przyjął zapatrywanie, że dyferencjacja uprawnień żołnierzy w zakresie prawa do wypłaty świadczeń emerytalnych w zbiegu jest uprawniona z tego powodu, że dwie grupy żołnierzy (żołnierze powołani do służby przed i po 1 stycznia 1999 r.) były objęte w okresie odbywania tej służby różnymi systemami emerytalnymi. Wprowadzenie od dnia 1 stycznia 1999 r. systemu "zdefiniowanej składki" w miejsce systemu "zdefiniowanego świadczenia" i związane z tym istotne różnice w zakresie unormowania sposobu opłacania składek na powszechne ubezpieczenie społeczne przez żołnierzy powołanych do służby do dnia 1 stycznia 1999 r., jak i po tym dniu, nie może zaś pozostać bez znaczenia dla ustalania zakresu podmiotów, którym przysługuje równe traktowanie. Może ona bowiem zostać uznana za istotną cechę różniącą te podmioty. Taką cechą może być też zróżnicowanie ze względu na zachowaną w stosunku do jednej tylko grupy żołnierzy (przynajmniej potencjalną) możliwość zwiększenia emerytury wojskowej przez doliczenie do wysługi emerytalnej "stażu cywilnego". Wówczas sytuacja prawna tych żołnierzy mogłaby być oceniana co najwyżej jako podobna do żołnierzy powołanych do służby po dniu 1 stycznia 1999 r. Podobieństwo obu tych grup polegałoby natomiast wyłącznie na tym, że jedni i drudzy są żołnierzami zawodowymi, ale posiadającymi różne uprawnienia w zakresie sposobu obliczania

ich emerytur. Niezależnie jednak od tego, które z tych założeń zostałyby przyjęte, da się je z całą pewnością obronić jako dozwolone "naruszenie" zasady równości przy uwzględnieniu opisanego "testu" wynikającego z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Po pierwsze bowiem, celem oraz treścią wprowadzonego przez ustawodawcę zróżnicowania jest "wpasowanie" żołnierzy pozbawionych prawa do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia "stażu cywilnego" w nowy system ubezpieczeń społecznych bazujący na zdefiniowanej składce, która w dużym stopniu oznacza realizację zasady wzajemności składki i prawa do świadczenia oraz abstrahuje od solidarnościowego charakteru świadczeń zabezpieczeniowych. Po drugie, moment wprowadzenia omawianej dyferencjacji wskazuje na zwiążanie jej z przyjętym w ustawie emerytalnej procesem stopniowego wygaszania dotychczasowych uprawnień emerytalnych na rzecz jednolitego, powszechnego systemu. Proces ten jest zaś w pełni akceptowany zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie prawa ubezpieczeń społecznych (por. między innymi wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK 1999 nr 5, poz. 100, z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK 2000 nr 1, poz. 1 i K 1/00, OTK 2000 nr 6, poz. 185 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 217/10, LEX nr 950438 i z dnia 26 kwietnia 2016 r., I UK 151/15, LEX nr 2050671). Wprawdzie ów proces stopniowego wygaszania "starych" uprawnień emerytalnych w ustawie emerytalnej został oparty przede wszystkim na wieku (a konkretnie dacie urodzenia) świadczeniobiorców, jednakże łatwo założyć jego adekwatność także w odniesieniu do daty powołania do służby, decydującej o zakresie regulacji zaopatrzeniowych, zwłaszcza że drugim z czynników powodujących eliminację dotychczasowego ("starego") systemu emerytalnego jest określona w ustawie data graniczna przypadająca na dzień 31 grudnia 2008 r. (por. art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej). Po trzecie, wspomniana dyferencjacja ma charakter proporcjonalny, gdyż bilansuje ją regulacja art. 18i ustawy zaopatrzeniowej. Po czwarte, trudne do pogodzenia z zasadami sprawiedliwości społecznej byłoby postawienie jednych żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r. w sytuacji lepszej (a przez to nierównej) od takich samych żołnierzy, którym wzrost emerytury wojskowej z tytułu uwzględnienia samych okresów służby pozwalałby na uzyskanie

tego świadczenia w wysokości tylko nieznacznie niższej niż 75% podstawy wymiaru (na przykład 74%).

W kolejnych orzeczeniach Sąd Najwyższy podtrzymał zaprezentowaną wykładnię (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 19 lipca 2022 r., III USK 502/21, LEX nr 3482066 i 21 czerwca 2023 r., III USK 235/22, LEX nr 3571903 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 kwietnia 2023 r., II USKP 214/21, LEX nr 3578807 oraz 12 lipca 2023 r., II USKP 18/22, LEX nr 3580375).

Przywołane przez skarżącego okoliczności, z których wynika, że służba wojskowa ustała wskutek inwalidztwa wywołanego pełnieniem służby wojskowej w oparciu o art. 75 pkt 2 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, nie mają wpływu na prezentowany pogląd o braku możliwości pobierania świadczeń z dwóch systemów emerytalnych, skoro otrzymywane przez niego świadczenie wynosi 75% podstawy wymiaru emerytury wojskowej.

Z powołanych względów Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

[SOP]

[ms]